

Poradnik na temat prawa rozwodowego

POWIAT
POZNAŃSKI

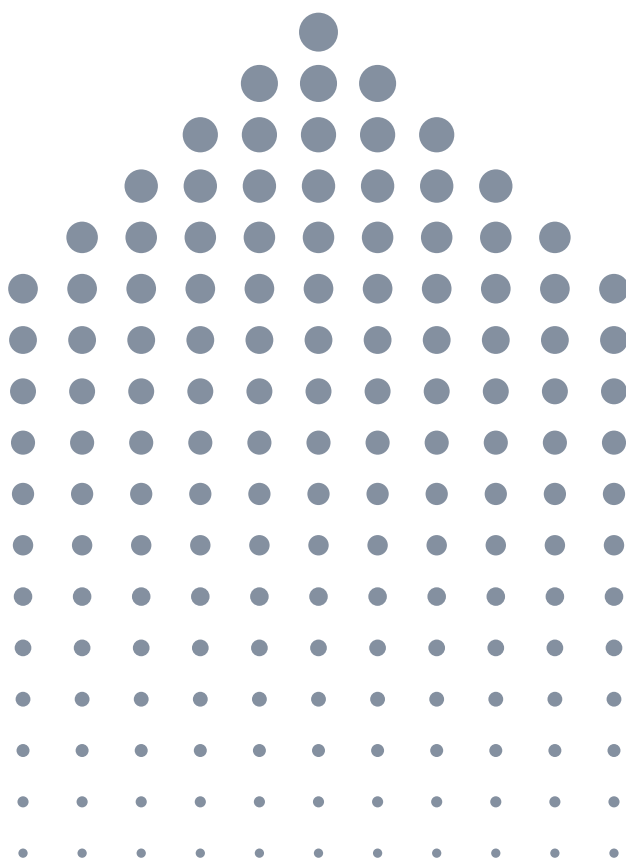

Niniejsze opracowanie zostało wykonane przez Fundację Ochrony Praw Konsumentów S&P

z siedzibą w Poznaniu w ramach realizacji zadania publicznego z zakresu edukacji prawnej w 2021 roku. Zadanie zostało sfinansowane ze środków powiatu poznańskiego w ramach dotacji z budżetu państwa.

Stan prawny opracowania aktualny na dzień 1 grudnia 2021 r.

SPIS TREŚCI:

Statystyka rozwodowa	7
Czym jest ustanie małżeństwa w świetle polskiego prawa?	8
Rozwód w świetle polskiego prawa	10
Jakie są przesłanki rozwodu?	11
Jaki sąd jest właściwy do rozpoznania sprawy rozwodowej?	12
Jaki jest tryb postępowania w sprawie o rozwód?	12
Czym jest tzw. kognicja sądu rozwodowego?	12
Czym jest porozumienie rodzicielskie?	13
Co powinno znajdować się w porozumieniu rodzicielskim?	14
Czy sąd może nie uwzględnić porozumienia rodziców co do wykonywania władzy i kontaktów z dzieckiem?	15
Jakie więzi między małżonkami ustają na skutek rozwodu?	15
Jakie więzi między małżonkami ulegają przekształceniu z mocy prawa?	16
Jakie więzi między małżonkami ulegają zmianie na wniosek osoby rozwiedzionej?	16
Jakie więzi między małżonkami w przypadku rozwodu pozostają utrzymane?	16
Jakie dowody można powołać przed sądem rozwodowym?	17
O co może zapytać sąd rozwodowy podczas rozprawy?	17
Ile wynosi opłata od pozwu rozwodowego?	18
Czy małżonek jest wyłączony od dziedziczenia, jeżeli spadkodawca wystąpił o orzeczenie rozwodu z jego winy?	18
Jakie są rodzaje małżeńskich ustrojów majątkowych?	19
Czym jest ustawowa wspólność majątkowa i kiedy powstaje?	19
Czym jest umowny ustrój majątkowy małżonków i w jaki sposób powstaje?	20
Na czym polega rozszerzenie lub ograniczenie ustawowej wspólności majątkowej między małżonkami w drodze umowy?	21

Na czym polega umowna rozdzielnosc majatkowa?	21
Na czym polega umowna rozdzielnosc majatkowa z wyrównaniem dorobków?	22
W jaki sposob następuje przymusowa rozdzielnosc majatkowa?	23
Kiedy małzonek może żądać przymusowej rozdzielnosci majatkowej?	23
Jaki sąd jest właściwy do rozpoznania powództwa o ustanowienie rozdzielnosci majatkowej pomiędzy małżonkami?	24
Ile wynosi opłata sądowa od powództwa o ustanowienie rozdzielnosci majatkowej pomiędzy małżonkami?	24
Czym jest podział majątku wspólnego małżonków oraz jakie są sposoby podziału majątku w przypadku ustania majątku wspólnego?	25
Co wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków, a co w skład majątków osobistych?	25
W jaki sposób podzielić majątek między małżonkami w drodze umowy?	27
Na czym polega sądowy podział majątku wspólnego małżonków?	28
Jakie są podstawy faktyczne i prawne ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym małżonków po ustaniu wspólności majatkowej małżeńskiej?	29
W jakiej sytuacji przysługują alimenty od byłego małżonka?	30
Kiedy można żądać alimentów od byłego małżonka?	31
Kiedy wygasa obowiązek alimentacyjny na byłego małżonka?	31

Fundacja Ochrony Praw Konsumentów S&P

Fundacja Ochrony Praw Konsumentów S&P działa na podstawie Ustawy o fundacjach z dnia 6 kwietnia 1984 r. oraz ustanowionego statutu. Fundacja została wpisana do rejestru Stowarzyszeń Krajowego Rejestru Sądowego, prowadzonego przez Sąd Rejonowy Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu, VIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS: 0000669407. Siedzibą Fundacji jest miasto Poznań.

Fundację tworzą ludzie skupieni na ochronie wolności i praw obywatelskich ze szczególnym uwzględnieniem ochrony praw konsumentów w obrocie gospodarczym. Ochrona praw konsumentów odbywa się przez udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej i świadczenie poradnictwa obywatelskiego w punktach zlokalizowanych na obszarze poszczególnych województw w Polsce. Porady prawne i poradnictwo obywatelskie, dotyczą nie tylko praw konsumentów, ale także innych obszarów prawa, które są udzielane przez adwokatów, radców prawnych, mediatorów i doradców obywatelskich. Zespół specjalistów Fundacji świadczy wysokiej jakości usługi oparte na wypracowanych przez długi okres standardach jakościowych, wewnętrznym systemie kontrolnym i kodeksach etycznych stworzonych dla dedykowanych zawodów takich jak adwokat czy radca prawny.

Do katalogu podstawowych wartości, którymi kierują się członkowie i współpracownicy Fundacji jest wiedza i edukacja prawna. Tym samym Fundacja tworzy think-tank zajmujący się analizowaniem przepisów prawnych, powiązanych z prawami konsumentów i działaniami mającymi na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat podstawowych praw i wolności obywatelskich. Głównymi środkami do realizacji wskazanego celu jest udział w tworzeniu materiałów edukacyjnych w postaci poradników, broszur czy też krótkich filmików edukacyjnych, a następnie ich rozpowszechnianie za pomocą środków elektronicznych. Wierzymy, że tylko edukacja i wzrost świadomości społecznej na temat obowiązujących przepisów, jest w stanie zapewnić bezpieczeństwo prawne obywateli i zniwelować przykre konsekwencje podejmowanych decyzji konsumenckich bez odpowiedniej świadomości prawnej. Ponadto w ramach prowadzonych działań, Fundacja prowadzi szkolenia i warsztaty mające na celu przekazanie praktycznej wiedzy na temat poszczególnych obszarów prawa.

adres strony internetowej: www.fundacjasp.pl | adres e-mail: biuro@fundacjasp.pl

AUTORZY:

Piotr Sieńko - adwokat, mediator

Ukończył studia na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Członek Okręgowej Izby Adwokackiej w Poznaniu. Absolwent kierunku politologia, na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM w Poznaniu. Prowadzi własną kancelarię adwokacką w Poznaniu. Prezes Zarządu Fundacji Ochrony Praw Konsumentów S&P. Posiada bogate doświadczenie zawodowe w zakresie prawa cywilnego, w tym prawa nieruchomości i praw konsumenta. Prelegent na krajowych konferencjach naukowych. Na co dzień świadczy pomoc prawną na rzecz osób fizycznych oraz podmiotów prawa handlowego.

tel. +48 537 230 390 | biuro@fundacjasp.pl

Artur Pięta - prawnik

Ukończył studia na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Członek Okręgowej Izby Adwokackiej w Poznaniu. Absolwent studiów podyplomowych z zakresu bankowości i doradztwa finansowego prowadzonych przez Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu. Jest autorem publikacji naukowych i popularnonaukowych z dziedziny prawa finansowego. Publikował m.in. w „Ruchu Prawniczym, Ekonomicznym i Socjologicznym”, „Młodej Palestrze” oraz w „Magazynie Fachowym Instytutu Compliance”. Prelegent na krajowych konferencjach naukowych. Wiceprezes Zarządu Fundacji Ochrony Praw Konsumentów S&P. Zawodowo świadczy pomoc prawną w sprawach karnych i finansowych.

tel. +48 695 690 098 | biuro@fundacjasp.pl

Zastrzeżenie:

Biorąc pod uwagę złożoność przepisów prawa, należy wskazać, że każdy przypadek problemu prawnego należy rozpatrywać indywidualnie. Dlatego każdorazowo rekomendujemy korzystanie z usług profesjonalnego prawnika, w osobie adwokata lub radcy prawnego, którzy prowadzą kancelarię lub świadczą pomoc w punktach nieodpłatnej pomocy prawnej.

Statystyka rozwodowa

Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2019 r. rozwiodło się 65,4 tys. par małżeńskich. Rok później sądy wydały 51,2 tys. orzeczeń rozwodowych. Porównując ze sobą wskazane okresy, w 2020 r. rozwodów był mniej o 14,2 tys. w stosunku do 2019 r. Ubiegłoroczny spadek ilości spraw rozwodowych był jednak chwilowy i spowodowany pandemią koronawirusa (sądy od marca do czerwca praktycznie nie pracowały, a tzw. sprawy w toku był odraczane na inne terminy). Gdy tylko zaczęto znoszenie kolejnych obostrzeń związanych z COVID - 19, a także wprowadzono do postępowania cywilnego nowe rozwiązania np. rozprawy online, zaczęło również wzrastać zainteresowanie rozwodami. Co prawda, na dzień tworzenia niniejszego poradnika autorzy nie posiadają jeszcze oficjalnych danych za 2021 r., niemniej Ministerstwo Sprawiedliwości, podaje, że w I połowie 2021 r. do sądów okręgowych w całej Polsce wpłynęło 38 662 spraw o rozwód w pierwszej instancji. To o niespełna 14% więcej, niż w analogicznym okresie ubiegłego roku, kiedy było ich 34 051. Można zatem przyjąć, że jeżeli ta prognoza się utrzyma rozwodów, będzie więcej niż w 2020 r. Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, że wzrost liczby spraw o rozwód mógł być spowodowany m.in. izolacją społeczną i pracą zdalną wywołany pandemią COVID - 19.

Statystycznie od dwudziestu lat liczba rozwodów w Polsce utrzymuje się na poziomie około 60 tysięcy rocznie. Jest to tendencja wzrostowa. Do najczęstszych przyczyn rozwodów należą:

- ➔ niezgodność charakterów,
- ➔ zdrada małżeńska,
- ➔ uzależnienia (alkohol, narkomania, hazard, dopalacze),
- ➔ nieporozumienia na tle finansowym,
- ➔ uchylanie się od pracy,
- ➔ różnice światopoglądowe,
- ➔ niedopasowanie seksualne.

Najczęściej rozwodzą się ludzie między 30 a 39 rokiem życia. Prawie 3/4 orzekanych rozwodów to rozwody bez orzekania o winie. W większych miastach, pary małżeńskie rozwodzą się trzykrotnie częściej, niż małżeństwa zamieszkujące wieś.

Czym jest ustanie małżeństwa w świetle polskiego prawa?

Ustanie małżeństwa jest zdarzeniem prawnym, które wywołuje skutek w postaci zaprzestania trwania związku małżeńskiego pomiędzy kobietą, a mężczyzną. Przyczyny ustania małżeństwa zostały w sposób wyczerpujący wymienione w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym (dalej KRO). Do zdarzeń prawnych powodujących ustanie małżeństwa zalicza się:

- śmierć jednego z małżonków,
- unieważnienie,
- uznanie małżonka za zmarłego,
- orzeczenie rozwodu.

Powyższy katalog ma charakter zupełny, co oznacza, że małżeństwo nie może ustać z innych przyczyn, niż wymienione powyżej. W szczególności do ustania małżeństwa nie prowadzi orzeczenie separacji. Małżonkowie, wobec których orzeczono separację, nadal pozostają małżeństwem. Należy pamiętać, że w momencie ustania małżeństwa równocześnie ustaje ustrój majątkowy małżeński.

Najczęstszą przyczyną ustania małżeństwa jest śmierć jednego z małżonków. Dokumentem, a jednocześnie dowodem potwierdzającym śmierć jednego z małżonków przed wszystkim instytucjami państwowymi jest akt zgonu. W razie niepewności co do śmierci osoby fizycznej, która zaginęła i nie daje śladu życia, możliwe jest wszczęcie postępowania o uznanie za zmarłego. Przesłanki, który należy spełnić, aby uznać małżonka za zmarłego określone zostały w art. 29–30 k.c. Zgodnie z przywołaną regulacją zaginiony może być uznany za zmarłego, jeżeli upłynęło 10 lat od końca roku kalendarzowego, w którym według istniejących wiadomości jeszcze żył; jednakże gdyby w chwili uznania za zmarłego zaginiony ukończył lat 70, wystarcza upływ 5 lat. Powyższe terminy ulegają skróceniu w sytuacji, kiedy śmierć jest wynikiem katastrofy lądowej powietrznej i morskiej (art. 30 k.c.).

Możliwość unieważnienia małżeństwa dopuszcza Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Taka decyzja musi zostać podjęta przez sąd, który bierze pod uwagę, czy zaszły odpowiednie przesłanki. Owe przesłanki mogą zachodzić w sferze przeszkód małżeńskich, wad oświadczenia woli czy brakach związanych z udzieleniem stosownych pełnomocnictw. Co istotne, dopóty wyrok unieważniający małżeństwo nie będzie zawierał klauzuli prawomocności - małżeństwo nadal istnieje i korzysta z pełnej ochrony prawnej. Do skutków unieważnienia małżeństwa w zakresie stosunku małżonków do wspólnych dzieci oraz w zakresie stosunków majątkowych między małżonkami stosuje się odpowiednio przepisy o rozwodzie. Pozew taki składa się do sądu okręgowego właściwego ze względu na miejsce, w którym małżonkowie mieli ostatnio wspólne miejsce zamieszkania (o ile jedno z nich nadal w tym okręgu przebywa). Przyczyny unieważnienia małżeństwa dzieli się na trzy grupy:

••→ Przeszkody małżeńskie:

- a) nieukończenie przez jednego z małżonków 18. roku życia,
- b) całkowite ubezwłasnowolnienie,
- c) choroba psychiczna lub niedorozwój psychiczny,
- d) pozostawanie przez jedną ze stron w chwili zawierania małżeństwa w już zawartym uprzednio związku małżeńskim (tzw. bigamia),
- e) stosunek pokrewieństwa względem drugiego małżonka: w linii prostej bez ograniczenia, w linii bocznej rozciągający się jedynie na rodzeństwo rodzone lub przyrodnie,
- f) stosunek powinowactwa w linii prostej,
- g) stosunek przysposobienia.

••→ Wady oświadczenia woli:

- a) brak świadomości osoby o wstąpieniu w związek małżeński,
- b) pozostawanie pod wpływem błędu co do tożsamości drugiej strony,
- c) pod wpływem bezprawnej groźby drugiej strony lub osoby trzeciej, jeżeli z okoliczności wynika, że składający oświadczenie mógł się obawiać, iż jemu samemu lub innej osobie grozi poważne niebezpieczeństwo osobiste.

••→ Niedostatki pełnomocnictwa:

- a) złożenie przez pełnomocnika oświadczenia o zawarciu małżeństwa pomimo braku zezwolenia sądowego na złożenie w taki sposób oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński albo w sytuacji, gdy pełnomocnictwo było nieważne lub skutecznie odwołane.

Warto również zauważyć, że polski ustawodawca uregulował kilka przypadków w których nie można unieważnić małżeństwa, pomimo ich istnienia w chwili zawarcia związku małżeńskiego. Są to poniższe przypadki:

- ➔ brak braku przepisanego wieku, jeżeli małżonek przed wytoczeniem powództwa ten wiek osiągnął, przy czym jeżeli kobieta zaszła w ciążę, jej mąż nie może żądać unieważnienia małżeństwa z powodu braku przepisanego wieku,
- ➔ ubezwłasnowolnienia, jeżeli ubezwłasnowolnienie zostało uchylone,
- ➔ choroby psychicznej jednego z małżonków po ustaniu tej choroby,
- ➔ pozostawania przez jednego z małżonków w poprzednio zawartym związku małżeńskim, jeżeli poprzednio małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, chyba że ustanie tego małżeństwa nastąpiło przez śmierć osoby, która zawarła ponownie małżeństwo pozostając w poprzednio zawartym związku małżeńskim,
- ➔ stosunku przysposobienia między małżonkami, jeżeli stosunek ten ustał,
- ➔ jeżeli małżonkowie podjęli wspólne pożycie, a brak było zezwolenia sądu na złożenie oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński przez pełnomocnika albo jeżeli pełnomocnictwo było nieważne lub skutecznie odwołane.

Postępowanie o unieważnienie małżeństwa stanowi odrębną procedurę i nie jest przedmiotem niniejszego poradnika.

Ostatnim zdarzeniem wywołującym ustanie małżeństwa jest prawomocny wyrok rozwodowy wydany przez właściwy sąd okręgowy. Sposób uzyskania wyroku rozwodowego oraz podstawowe informacje na temat samego postępowania rozwodowego i skutków, które wywołuje w życiu każdego z małżonków zostaną omówione w dalszej części poradnika.

Rozwód w świetle polskiego prawa

Problematyka rozwodu została uregulowana w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym oraz w Kodeksie postępowania cywilnego. W KRO znajdują się przepisy prawa materialnego, a więc przesłanki, które należy spełnić, aby rozwód mógł zostać orzeczony przez sąd. Z kolei w KPC znajduje się procedura zawierająca przepisy dotyczące prowadzenia rozprawy rozwodowej przez sąd.

Jakie są przesłanki rozwodu?

Najprościej rzecz ujmując, aby sąd orzekł rozwód między małżonkami muszą zostać spełnione tzw. przesłanki pozytywne oraz nie mogą zachodzić w danej sprawie rozwodowej tzw. przesłanki negatywne.

Przesłanki pozytywne zostały określone przez ustawodawcę w art. 56 KRO. Zgodnie z tym przepisem między małżonkami musi nastąpić zupełny i trwały rozkład pożycia. Przesłanka ta ma charakter bezwzględny, a ustawa nie przewiduje od tego żadnych wyjątków. Pojęcie zupełnego i trwałego rozkładu pożycia nie zostało zdefiniowane przez kodeks. Przyjmuje się, że wskazane przesłanki są rozpatrywane przez pryzmat art. 23 KRO z którego wynika obowiązek “wspólnego pożycia”. Z kolei utrwalone orzecznictwo sądów wskazuje, że przez wspólne pożycie należy rozumieć występowanie duchowej, fizycznej oraz gospodarczej więzi kobiety i mężczyzny tworzących małżeństwo. Co za tym idzie, aby rozwód był skuteczny należy wykazać przed sądem ustanie wszystkich sfer.

Zachowanie co najmniej jednej więzi sprawia, że rozkład pożycia nie ma charakteru zupełnego, a co za tym idzie rozwód nie może zostać orzeczony.

Ponadto sąd bada w trakcie rozprawy czy nie zachodzą tzw. przesłanki negatywne. Zostały one określone w art. 56 § 2 i § 3. Zalicza się do nich:

- żądanie rozwodu przez małżonka wyłącznie winnego, chyba że drugi małżonek wyrazi zgodę,
- sprzeczność rozwodu z dobrem wspólnych małoletnich dzieci,
- sprzeczność z zasadami współżycia społecznego.

Szerszego omówienia wymagają przesłanki związane z dobrem małoletnich dzieci oraz zasadami współżycia społecznego. Odnośnie tej pierwszej przesłanki to należy zauważyć, że nie bierzemy pod uwagę dobra pełnoletnich dzieci, nawet wówczas, gdy ze względu na chorobę nie są w stanie samodzielnie egzystować - taki stan faktyczny może zostać zaliczony do przesłanki związanej z zasadami współżycia społecznego. Ponadto sąd rozważa, czy rozwód nie spowoduje osłabienia więzi z dziećmi tego z małżonków, przy którym dzieci nie pozostaną, w stopniu mogącym wpłynąć ujemnie na wykonywanie jego obowiązków rodzicielskich. Warto również zauważyć na co wskazuje orzecznictwo sądów, że nie można również orzec rozwodu jeżeli władza rodzicielska jest wykonywana przez oboje małżonków w sposób prawidłowy, a orzeczenie rozwodu doprowadzi do negatywnych zmian w tym zakresie.

Z kolei orzeczenie rozwodu jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego jeżeli z zasadami tymi nie dałoby się pogodzić rażącej krzywdy, jakiej doznałby małżonek sprzeciwiający się orzeczeniu rozwodu albo gdy przeciw rozwodowi przemawiają poważne względy natury społeczno-wychowawczej, powstałe na tle złego traktowania i złośliwego stosunku współmałżonka lub dzieci lub innych przejawów lekceważenia instytucji małżeństwa i rodziny lub obowiązków rodzinnych. Sąd Najwyższy zauważył również, że z sprzecznością odnoszącą się do zasad współżycia społecznego jest orzeczenie rozwodu w sytuacji, gdy jedno z małżonków jest nieuleczalnie chore i wymaga opieki materialnej i moralnej małżonka, a rozwód stanowiłby dla niego rażącą krzywdę.

Jaki sąd jest właściwy do rozpoznania sprawy rozwodowej?

Zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego sądem właściwym do rozpoznania pozwu rozwodowego jest sąd okręgowy, w którego okręgu małżonkowie mieli ostatnie wspólne miejsce zamieszkania, jeśli chociaż jedno z nich nadal tam przebywa. W innych przypadkach pozew rozwodowy należy złożyć do sądu okręgowego właściwego dla miejsca zamieszkania pozwanego, a gdy i tej podstawy nie ma, to do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania powoda.

Jaki jest tryb postępowania w sprawie o rozwód?

Zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego rozwód podlega rozpoznaniu w trybie procesowym jako postępowania odrębne w sprawach małżeńskich. Oznacza to, że sąd przeprowadza rozprawę z udziałem małżonków.

Czym jest tzw. kognicja sądu rozwodowego?

Kognicja sądu rozwodowego oznacza, że sąd okręgowy rozpatrujący sprawę o rozwód skupia wszystkie sprawy związane z funkcjonowaniem rodziny. Inaczej mówiąc, sąd rozwodowy rozstrzyga w sposób kompleksowy całość spraw związanych z rozwiązaniem małżeństwa. Kognicja sądu rozwodowego powoduje, że sąd obowiązkowo w wyroku rozwodowym rozstrzyga następujące kwestie:

- stwierdza ustanie małżeństwa,
- bada przyczyny rozkładu pożycia,
- rozstrzyga o władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi,
- ustala kontakty z dzieckiem (sąd jednak może zaniechać orzekania w tej materii na zgodny wniosek małżonków)
- rozstrzyga w przedmiocie alimentów,
- orzeczenie o wspólnym mieszkaniu małżonków - jeżeli małżonkowie zajmują wspólne mieszkanie, sąd w wyroku rozwodowym orzeka o sposobie korzystania z tego mieszkania,

Ponadto sąd może w wyroku rozwodowym:

- na wniosek jednego z małżonków orzec o eksmisji drugiego małżonka z wspólnie zajmowanego mieszkania. Co istotne orzeczeniu eksmisji nie stoi na przeszkodzie wyprowadzenie się małżonka ze wspólnego mieszkania (może bowiem do niego powrócić),
- orzec o podziale wspólnego mieszkania i przyznaniu mieszkania jednej ze stron, jeżeli drugi małżonek się na to zgadza,
- orzec o podziale majątku wspólnego jeżeli nie wpłynie na nadmierną zwłokę w postępowaniu rozwodowym.

Czym jest porozumienie rodzicielskie?

Porozumienie rodzicielskie nazywane również planem wychowawczym lub porozumieniem małżonków jest swego rodzaju propozycją małżonków o sposobie wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie kierowaną do sądu. Instytucje porozumienia rodzicielskiego reguluje art. 58 § 1 KRO.

Co powinno znajdować się w porozumieniu rodzicielskim?

Przepisy prawa cywilnego nie regulują wprost treści porozumienia rodzicielskiego. Co za tym idzie, małżonkowie mogą dowolnie sporządzić treść takiego porozumienia zawierającego postanowienia dotyczące wykonywania władzy rodzicielskiej oraz uregulowania kontaktów z małoletnimi dziećmi. Opierając się na zdobytym doświadczeniu autorów w tej dziedzinie można wskazać następujące elementy składające się na treść porozumienia rodzicielskiego:

- wskazanie miejsca zamieszkania dziecka i uregulowanie kontaktów z drugim rodzicem (należy ustalić harmonogram spotkań oraz wszelkie kwestie związane z wykonywaniem kontaktów np. sposób odbioru dziecka z miejsca jego zamieszkania). Ponadto można wskazać również sposób wykonywania kontaktów z najbliższymi osobami dziecka np. dziadkami,
- uregulowanie sposobu podejmowania istotnych decyzji dotyczących dziecka np. edukacja, sprawy związane z leczeniem, wyjazd za granicę,
- ustalenie zasad wychowania dziecka odnośnie takich sfer jak zwyczaje, tradycje itp.
- ustalenie wysokości kosztów na dziecko – oszacowanie wysokości kosztów jakie ponosi rodzic w związku z utrzymaniem dziecka i zrównoważony podział ponoszenia tych wydatków.

Porozumienie rodzicielskie należy sporządzić i załączyć do pozwu w trzech egzemplarzach jeden dla sądu i po jednym dla każdej ze stron.

Czy sąd może nie uwzględnić porozumienia rodziców co do wykonywania władzy i kontaktów z dzieckiem?

Brzmienie przepisu art. 58 § 1 KRO. wskazuje, że sąd ma obowiązek uwzględnienia pisemnego porozumienia w przedmiocie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem, jeżeli jest ono zgodne z dobrem dziecka. Inaczej mówiąc, porozumienie stanowi umowę między małżonkami i jest elementem stanu faktycznego, który ustala i ocenia sąd rozstrzygający sprawę. Sąd ocenia zgodność porozumienia z prawem oraz z sytuacją dziecka. Sąd rozwodowy nie jest zatem związany treścią porozumienia. Tym samym może wprowadzić ewentualne poprawki, a w skrajnym przypadku nie uwzględnić porozumienia jeśli sprzeciwia się ono dobru dziecka.

Jakie więzi między małżonkami ustają na skutek rozwodu?

W momencie orzeczenia rozwodu z mocy prawa ustają następujące więzi między małżonkami:

- małżeństwo,
- prawa i obowiązki osobiste między małżonkami,
- ustaje wspólność majątkowa małżeńska,
- ustawowe dziedziczenie po małżonku,
- po 300 dniach - domniemanie pochodzenia dziecka od męża matki.

Jakie więzi między małżonkami ulegają przekształceniu z mocy prawa?

- ➔ obowiązek z art. 27 k.r.o. ulega przekształceniu w obowiązek z art. 133 k.r.o. względem wspólnych dzieci oraz art. 60 k.r.o. względem małżonka,
- ➔ wspólność małżeńska majątkowa przekształca się we współwłasność ułamkową w przedmiotach stanowiących dotąd majątek wspólny,

Jakie więzi między małżonkami ulegają zmianie na wniosek osoby rozwiedzionej?

Zgodnie z regulacją art. 59 KRO w ciągu trzech miesięcy od chwili uprawomocnienia się orzeczenia rozwodu małżonek rozwiedziony, który wskutek zawarcia małżeństwa zmienił swoje dotychczasowe nazwisko, może przez oświadczenie złożone przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego lub konsulem powrócić do nazwiska, które nosił przed zawarciem małżeństwa.

Jakie więzi między małżonkami w przypadku rozwodu pozostają utrzymane?

- ➔ utrzymuje się stosunek pokrewieństwa względem wspólnych dzieci,
- ➔ nie zmienia się charakter władzy rodzicielskiej, zmianie może ulec sposób jej wykonywania,
- ➔ prawo i obowiązek utrzymywania kontaktów z dzieckiem,
- ➔ utrzymuje się stosunek powinowactwa względem krewnych byłego małżonka.

Jakie dowody można powołać przed sądem rozwodowym?

Do podstawowych dowodów, które można powołać przed sądem rozwodowym należą przesłuchanie stron (małżonków) na okoliczność przebiegu małżeństwa oraz stosunków między małżonkami. Ponadto można powołać dowód w postaci świadków na udowodnienie faktów związanych z winą jednego z małżonków np. zdradą lub problemem alkoholowym. W przypadku każdej sprawy rozwodowej należy załączyć do pozwu odpis skrócony aktu małżeństwa potwierdzający fakt zawarcia małżeństwa między stronami a w przypadku, gdy w trakcie małżeństwa urodziły się dzieci - odpis skrócony aktu urodzenia każdego dziecka. Częstym dowodowym przeprowadzanym przez sąd, w sytuacji gdy rodzice nie potrafią porozumieć się co do wykonywania władzy rodzicielskiej i kwestii uregulowania kontaktów jest dowód z opinii biegłych. Opinia przeprowadzona przez biegłych ma na celu ustalenie przy którym rodzicu powinno pozostawać dziecko i w jaki sposób powinny być uregulowane kontakty z dzieckiem, a drugim rodzicem.

O co może zapytać sąd rozwody podczas rozprawy?

- Kiedy doszło do zawarcia małżeństwa?
- Co jest przyczyną ustania małżeństwa?
- Czy z związku małżeńskiego narodziły się dzieci?
- Czy małżonkowie zawierali umowy majątkowe małżeńskie?
- Czy między małżonkami toczyło się lub toczy jakiegokolwiek postępowanie sądowe?
- Czy małżonkowie są pewni swojej decyzji odnośnie rozwodu?
- Czy małżonkowie kochają się (czy łączy ich jakąkolwiek więź uczuciowa)?
- Czy małżonkowie prowadzą wspólne gospodarstwo domowe?
- Czy małżonkowie ze sobą współżyją?
- Czy był podejmowane próby ratowania małżeństwa, np. czy toczyło się postępowania mediacyjne albo czy małżonkowie korzystali z pomocy psychologa lub psychoterapeuty?

Ile wynosi opłata od pozwu rozwodowego?

Opłata od pozwu rozwodowego zgodnie z aktualnymi przepisami (art. 26 ust. 1 pkt 4 KSCU) wynosi 600 zł.

Czy małżonek jest wyłączony od dziedziczenia, jeżeli spadkodawca wystąpił o orzeczenie rozwodu z jego winy?

Zgodnie z art. 940 § 1 Kodeksu cywilnego małżonek jest wyłączony od dziedziczenia, jeżeli spadkodawca wystąpił o orzeczenie rozwodu lub separacji z jego winy, a żądanie to było uzasadnione. Wyłączenie małżonka od dziedziczenia następuje na mocy orzeczenia sądu. Wyłączenia małżonka od dziedziczenia może żądać każdy z pozostałych spadkobierców ustawowych powołanych do dziedziczenia w zbiegu z małżonkiem. Termin do wytoczenia powództwa wynosi 6 miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o otwarciu spadku, nie więcej jednak niż jeden rok od otwarcia spadku.

Do wyłączenia małżonka spadkodawcy od dziedziczenia może dojść, gdy spełnione zostaną wszystkie następujące przesłanki:

- istnienie małżeństwa w chwili śmierci spadkodawcy,
- wystąpienie przez spadkodawcę przed śmiercią o orzeczenie rozwiązania łączącego go z małżonkiem węzła małżeńskiego w drodze rozwodu lub o separację,
- ustalenie przez sąd rozwodowy, że żądanie rozwodu co do winy było uzasadnione całkowicie czy choćby częściowo.

Wyłączony od dziedziczenia małżonek spadkodawcy traci również prawo do zachowku i uprawnień wynikających z art. 939 k.c.

Jakie są rodzaje małżeńskich ustrojów majątkowych?

Małżeński ustrój majątkowy jest zespołem zasad, które określają wzajemne pozycje małżonków z punktu widzenia ich mas majątkowych, a także ich odpowiedzialności za zobowiązania.

Najogólniej rzecz biorąc można wskazać trzy podstawowe typy małżeńskich ustrojów majątkowych. Zaliczamy do nich:

- ➔ ustawową wspólność majątkowa,
- ➔ umowne ustroje majątkowe,
- ➔ przymusowe ustroje majątkowe.

Czym jest ustawowa wspólność majątkowa i kiedy powstaje?

Ustawowa wspólność majątkowa powstaje z chwilą zawarcia związku małżeńskiego w braku odmiennej umowy małżonków lub orzeczenia sądu w tym zakresie. Wskazana wspólność, trwa co do zasady, aż do ustania małżeństwa (śmierć, rozwód), chyba, że małżonkowie zawrą umowę majątkową albo zaistnieją przesłanki do powstania między nimi przymusowego ustroju majątkowego. Wskutek zawarcia związku małżeńskiego powstaje odrębna masa majątkowa (wspólnota majątkowa), która stanowi wspólność łączną, a nie ułamkową. Należy zauważyć, że małżonkowie nie mają określonych udziałów we wspólności - nie mogą rozporządzać ani zobowiązać się do rozporządzenia przyszłym udziałem, który przypadnie im w majątku lub w poszczególnych jego składnikach. Każdy z małżonków jest uprawniony do całego majątku wspólnego na równi ze współmałżonkiem. Małżonkowie są uprawnieni do współposiadania rzeczy wchodzących w skład ich majątku oraz do korzystania z nich w zakresie, jaki da się pogodzić ze współposiadaniem i korzystaniem z rzeczy przez drugiego małżonka. W ustroju ustawowej wspólności występują trzy majątki małżeńskie - majątek wspólny, majątek osobisty żony oraz majątek osobisty męża.

Z chwilą rozwiązania małżeństwa współwłasność łączna ulega podziałowi, poprzez ustanowienie współwłasności w częściach ułamkowych.

Czym jest umowny ustrój majątkowy małżonków i w jaki sposób powstaje?

Celem umów majątkowych małżeńskich jest ustalenie zasad, według których będą kształtować się wzajemne stosunki majątkowe małżonków, a więc uregulowanie w granicach dozwolonych przez prawo - istnienia i zakresu wspólności ustawowej.

W polskim prawie rozróżnia się trzy typy umów:

- rozszerzenie lub ograniczenie ustawowej wspólności majątkowej,
- rozdzielnosc majątkowa,
- rozdzielnosc majątkowa z wyrównaniem dorobków.

Umowy majątkowe między małżonkami zawiera się
w formie aktu notarialnego.

Umowę mogą zawrzeć, posiadającą pełną zdolność do czynności prawnych, małżonkowie lub osoby, które zamierzają zawrzeć małżeństwo.

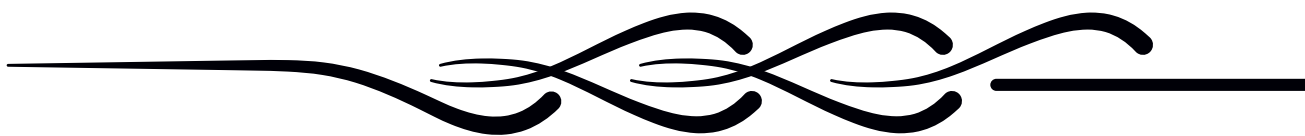

Na czym polega rozszerzenie lub ograniczenie ustawowej wspólności majątkowej między małżonkami w drodze umowy?

Małżonkowie mogą ustalić, że zakres ich wspólności będzie szerszy niż wskazany w art. 31 KRO.

Rozszerzenie następuje kosztem składników znajdujących się w majątkach osobistych małżonków, np. przedmioty majątkowe, które zostały nabyte przed zawarciem umowy majątkowej, służące do wykonywania zawodu, uzyskane z tytułu nagrody za osobiste osiągnięcia, prawa autorskie lub prawa własności przemysłowej. Z kolei rozszerzenie nie może nastąpić kosztem składników wskazanych w art. 49 k.r.o. (w tym przedmiotów służących zaspokajaniu osobistych potrzeb).

W przypadku ograniczenia małżonkowie mogą ustalić, że niektóre składniki majątkowe należące do majątku wspólnego zostają wyłączone spod wspólności i wejdą w skład ich majątków osobistych. Należy zauważyć, że nie dochodzi do całkowitego zniesienia wspólności majątkowej - nie powstaje ustrój rozdzielności majątkowej.

Na czym polega umowna rozdzielność majątkowa?

Zniesienie wspólności majątkowej małżeńskiej wiąże się z powstaniem ustroju rozdzielności majątkowej. Każdy z małżonków zachowuje majątek nabyty zarówno przed zawarciem umowy, jak i nabyty później. W konsekwencji zawarcia takiej umowy każdy z małżonków samodzielnie zarządza swoim majątkiem. W umowie powinny znaleźć się sformułowania, z których wynika wola małżonków wprowadzenia takiego ustroju.

Jaki sąd jest właściwy do rozpoznania powództwa o ustanowienie rozdzielności majątkowej pomiędzy małżonkami?

Sąd właściwy do rozpoznania pozwu o ustanowienie rozdzielności majątkowej pomiędzy małżonkami to sąd rejonowy. Z kolei miejscowo właściwym sądem do rozpoznania wskazanego powództwa jest sąd rejonowy, w którego okręgu małżonkowie mieli ostatnie miejsce zamieszkania, jeżeli choć jedno z nich w okręgu tym jeszcze ma miejsce zamieszkania lub zwykłego stałego pobytu. Z braku takiej podstawy wyłącznie właściwy jest sąd miejsca zamieszkania strony pozwanej, a jeżeli i tej podstawy nie ma - sąd miejsca zamieszkania powoda.

Ile wynosi opłata sądowa od powództwa o ustanowienie rozdzielności majątkowej pomiędzy małżonkami?

Opłata sądowa od pozwu o ustanowienie rozdzielności majątkowej pomiędzy małżonkami wynosi 200 zł.

Czym jest podział majątku wspólnego małżonków oraz jakie są sposoby podziału majątku w przypadku ustania majątku wspólnego?

W wyniku ustania wspólności majątkowej małżeńskiej małżonkowie nie mają majątku wspólnego lecz majątki osobiste, w skład których wchodzi obok ich dotychczasowych majątków osobistych, udział wynoszący co do zasady jedną drugą części w ich dotychczasowym majątku wspólnym.

Istnieją dwa sposoby podziału majątku po rozwodzie:

- umowny podział majątku, oraz
- sądowy podział majątku.

Co wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków, a co w skład majątków osobistych?

Zgodnie z dyspozycją art 31 § 2 KRO do majątku wspólnego należą w szczególności:

- pobrane wynagrodzenie za pracę i dochody z innej działalności zarobkowej każdego z małżonków;
- dochody z majątku wspólnego, jak również z majątku osobistego każdego z małżonków;
- środki zgromadzone na rachunku otwartego lub pracowniczego funduszu emerytalnego każdego z małżonków;
- kwoty składek zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 266, 321, 568, 695 i 875).

Z kolei do majątku osobistego każdego z małżonków w myśl przepisu art. 33 KRO należą:

- przedmioty majątkowe nabyte przed powstaniem wspólności ustawowej;
- przedmioty majątkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił;
- prawa majątkowe wynikające ze wspólności łącznej podlegającej odrębnym przepisom;
- przedmioty majątkowe służące wyłącznie do zaspokajania osobistych potrzeb jednego z małżonków;
- prawa niezbywalne, które mogą przysługiwać tylko jednej osobie;
- przedmioty uzyskane z tytułu odszkodowania za uszkodzenie ciała lub wywołanie rozstroju zdrowia albo z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę; nie dotyczy to jednak renty należnej poszkodowanemu małżonkowi z powodu całkowitej lub częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej albo z powodu zwiększenia się jego potrzeb lub zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość;
- wierzytelności z tytułu wynagrodzenia za pracę lub z tytułu innej działalności zarobkowej jednego z małżonków;
- przedmioty majątkowe uzyskane z tytułu nagrody za osobiste osiągnięcia jednego z małżonków;
- prawa autorskie i prawa pokrewne, prawa własności przemysłowej oraz inne prawa twórcy;
- przedmioty majątkowe nabyte w zamian za składniki majątku osobistego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Przedmioty zwykłego urządzenia domowego służące do użytku obojga małżonków są objęte wspólnością ustawową także w wypadku, gdy zostały nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił.

W jaki sposób podzielić majątek między małżonkami w drodze umowy?

Umowny podział majątku wspólnego między małżonkami jest możliwy w sytuacji kiedy strony są w stanie zawrzeć porozumienie w tym zakresie. W przypadku braku zgody jednego z małżonków podział majątku w drodze umowy nie jest możliwy.

Umowa o podział majątku wspólnego może zostać zawarta w dowolnej formie - ustnej, pisemnej zwykłej lub pisemnej kwalifikowanej (np. pismo z datą pewną, podpisy poświadczone notarialnie). Należy jednak zauważyć, że jeżeli w skład majątku wspólnego wchodzi nieruchomość, użytkowanie wieczyste lub spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu umowa musi zostać zawarta w formie aktu notarialnego.

Co istotne podziału majątku między małżonkami w drodze umowy może dotyczyć części lub całego majątku wspólnego. Strony umowy mogą dowolnie ustalić komu przypadną poszczególne przedmioty oraz wysokość i terminy ewentualnych spłat czy dopłat.

Celem dokonania podziału małżonkowie powinni wskazać skład i wartość poszczególnych składników majątku wspólnego oraz określić sposób podziału.

Warto również pamiętać o dyspozycji art. 45 KRO dotyczącego rozliczenia wydatków i nakładów. Taki zapis również powinien znajdować się w umowie, bowiem każdy z małżonków powinien zwrócić wydatki i nakłady poczynione z majątku wspólnego na jego majątek osobisty, z wyjątkiem wydatków i nakładów koniecznych na przedmioty majątkowe przynoszące dochód.

Na czym polega sądowy podział majątku wspólnego małżonków?

Jeśli małżonkowie nie mogą porozumieć się w kwestii podziału majątku wspólnego, to każdy z nich może wystąpić do sądu o taki podział.

Właściwym sądem do rozpoznania sprawy jest sąd rejonowy ze względu na miejsce położenia majątku, a jeżeli wspólność ustała przez śmierć jednego z małżonków - sąd spadku.

Postępowanie o podziału majątku wspólnego odbywa się w trybie nieprocesowym. Oprócz rozstrzygnięcia co do podziału samego majątku, sąd rozstrzyga również o wielkości udziałów małżonków w majątku wspólnym oraz jeżeli zostały zgłoszone w wniosku - o dopłatach i nakładach poczynionych przez małżonków.

We wniosku o podział majątku powinno się dokładnie określić składniki majątku podlegające podziałowi oraz przedstawić dowody prawa własności. Ponadto innymi dowodami w sprawie będzie przesłuchanie stron co do składników majątku wchodzących w skład majątku wspólnego, odpis prawomocnego wyroku rozwodowego oraz odpis ksiąg wieczystych w przypadku kiedy do majątku wchodzi nieruchomości wspólna.

Skład i wartość majątku, który ulega podziałowi ustala sąd. Skład majątku ustalany jest według stanu na dzień ustania wspólności majątkowej. Natomiast wartość majątku ustala się według cen rynkowych z daty podziału.

Opłata od wniosku o podział majątku wspólnego wynosi 1000 zł. Należy jednak pamiętać, że jeżeli wniosek zawiera zgodny projekt podziału majątku wspólnego, opłata stała wynosi 300 zł.

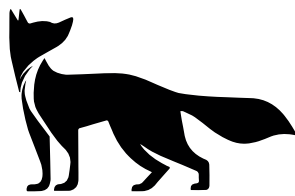
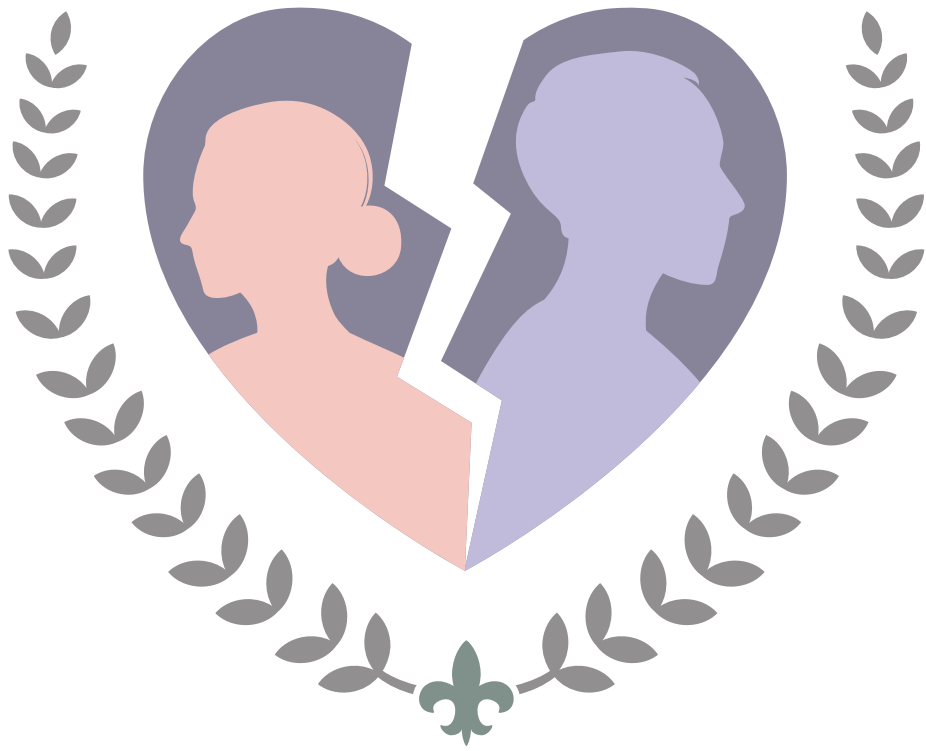
Kiedy można żądać alimentów od byłego małżonka?

Żądanie zasądzenia alimentów można zgłosić podczas sprawy o rozwód lub po rozwodzie w odrębnym postępowaniu.

Kiedy wygasa obowiązek alimentacyjny na byłego małżonka?

Zgodnie z art. 60 § 3 k.r.o. obowiązek alimentacyjny wygasa w razie zawarcia przez tego małżonka nowego małżeństwa. Jednakże gdy zobowiązanym jest małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za winnego rozkładu pożycia, obowiązek ten wygasa także z upływem pięciu lat od orzeczenia rozwodu, chyba że ze względu na wyjątkowe okoliczności sąd, na żądanie uprawnionego, przedłuży wymieniony termin pięcioletni.

— S & P —